

Arbetslivskommissionen för träindustrin och båtbyggnadsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom träindustrin	219	174	2090	1905
Kompetensområdet för snickeriindustrin	188	155		
Kompetensområdet för sågindustrin	21	13		
Kompetensområdet inom träbyggnadsindustrin	7	4		
Kompetensområdet för träskiveindustrin	2	1		
Inga uppgifter	1	1		
Yrkesexamen inom träindustrin	144	119	762	790
Kompetensområdet för sågindustrin	91	27		
Kompetensområdet för träskiveindustrin	39	86		
Kompetensområdet för snickeriindustrin	14	6		
Specialyrkesexamen inom träindustrin	7	5	28	38
Kompetensområdet för snickeriindustrin	6	4		
Kompetensområdet för den mekaniska skogsindustrin	1	1		
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	7	15	110	130
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	7	9	30	21
Kompetensområdet för tillverkning av skrov och däck för träbåtar	5	8		
Kompetensområdet för tillverkning av skrov och däck för båtar av armerad plast	2	1		
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	0	1	0	4
Totalt	384	323	3020	2888

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom träindustrin	219	174	-21 %
Yrkesexamen inom träindustrin	144	119	-17 %
Specialyrkesexamen inom träindustrin	7	5	-29 %
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	7	15	53 %
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	7	9	22 %
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	-	1	

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom träindustrin	2090	1905	-9 %
Yrkesexamen inom träindustrin	762	790	4 %
Specialyrkesexamen inom träindustrin	28	38	26 %
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	110	130	15 %
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	30	21	-30 %
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	-	4	

Målet med studierna att avlägga en eller flera examensdelar/målet att avlägga hela examen

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom träindustrin	1782	1668	-6 %
Yrkesexamen inom träindustrin	735	769	4 %
Specialyrkesexamen inom träindustrin	27	36	25 %
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	102	125	18 %
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	30	19	-36 %
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	-	4	

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom träindustrin	308	237	-23 %
Yrkesexamen inom träindustrin	27	21	-22 %
Specialyrkesexamen inom träindustrin	1	2	100 %
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	8	5	-38 %
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	-	2	
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	-	4	

Reflektioner

I grundexamen inom träindustrin har 85 procent år 2022 strävat efter att avlägga hela examen. År 2023 är siffran något större, dvs. 88 procent. År 2022 hade nästan 100 procent av dem som avlägger yrkesexamen inom träindustrin och specialyrkesexamen inom träindustrin detta mål. Likaså 2023.

Inom båtbyggnadsbranschen 2022 eftersträvade cirka 90 procent hela grundexamen och cirka 100 procent hela yrkesexamen. År 2023 har talen inte förändrats nämnvärt. När man granskar vilka examensdelar som med målet att enbart avlägga en eller flera examensdelar har tyngdpunkten i Grundexamen inom träindustrin 2022 och 2023 varit på tillverkning av produkter. I Yrkesexamen inom träindustrin har man koncentrerat sig på Arbetsuppgifter inom mekanisk skogsindustri, i Specialyrkesexamen inom träindustrin har man fokuserat på Utveckling av verksamheten inom snickeribranschen. I grundexamen inom båtbyggnadsbranschen låg tyngdpunkten på samma sätt 2022 på tillverkning av produkter, och i yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen har företagande utgjort en betydande del av de avlagda examensdelarna vid sidan av tillverkning av produkter. År 2023 utgjorde de obligatoriska examensdelarna en betydande del av de avlagda examensdelarna.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom träindustrin	56	56	31	30
Yrkesexamen inom träindustrin	22	22	14	16
Specialyrkesexamen inom träindustrin	12	12	5	6
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	53	53	3	3
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	4	4	2	2
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	2	2	0	1

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examina

Inga ändringar har skett i anordnartillstånden.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina och examensdelar mellan utbildningsanordnare

Några stora utbildningsanordnare tar emot examina. Kommissionens verksamhetsområde har flera anordnartillstånd, varav endast cirka 50 procent är aktiva. Beträffande examina inom båtbyggnadsbranschen finns det två aktiva aktörer, men över 50 utbildningsanordnare har anordnartillstånd.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Det ordnas examina på olika håll i landet, men i vissa regioner finns betydligt fler utbildningsanordnare med anordnartillstånd. Examina inom träindustrin har också avlagts på svenska.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022 %

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom träindustrin	48	42	3	7
Yrkesexamen inom träindustrin	98	1	0	1
Specialyrkesexamen inom träindustrin	50	50	0	0
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	54	30	16	0
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	3	0	97	0

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023 %

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom träindustrin	42	47	4	7
Yrkesexamen inom träindustrin	96	2	1	2
Specialyrkesexamen inom träindustrin	82	13	-	5
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	59	29	10	2
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	33	14	53	0

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden*

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom träindustrin	53 %	55 %	7 %	4 %
Yrkesexamen inom träindustrin	89 %	95 %	2 %	1 %
Specialyrkesexamen inom träindustrin	43 %	78 %	21 %	5 %
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	96 %	96 %	-	2 %
Specialyrkesexamen för båtbyggnadsbranschen	-	75 %	-	25 %
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	100 %	100 %	-	-

*i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden

Medeltal för studeranderesponden* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom träindustrin	4,3	4,3	4,2	4,1
Yrkesexamen inom träindustrin	4,5	4,4	3,9	4,1
Specialyrkesexamen inom träindustrin	-	-	-	-
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	4,1	4,2	4,1	4,0
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	-	4,6	-	3,9

* Bedömningsskala 1–5

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom träindustrin	4,1	3,9
Yrkesexamen inom träindustrin	3,4	4,6
Specialyrkesexamen inom träindustrin	-	-
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	3,9	3,9
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	-	-

* Bedömningsskala 1–5

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom träindustrin	4,2	4,1
Yrkesexamen inom träindustrin	3,7	4,1
Specialyrkesexamen inom träindustrin	4,2	-
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	4,5	4,2
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	-	-

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömningen

Inom båtbyggnadsbranschen verkar tvåpartsbedömningen förverkligas bättre än vid examina inom träindustrin. I yrkesexamen inom träindustrin förverkligas tvåpartsbedömningen mycket väl. I bedömningen av kunskandet inom träindustrin förverkligas tvåpartsbedömningen väl när bedömningen genomförs på arbetsplatsen. Och i

motsvarande situation förverkligas tvåpartsbedömningen fullständigt inom båtbyggnadsbranschen. I grundexamen inom träindustrin förverkligas inte tvåpartsbedömningen på önskat sätt. Flera utbildningsanordnare har i stället för tvåpartsbedömning i de yrkesinriktade examensdelarna använt två lärarbedömare.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

I specialyrkesexamen inom träindustrin har hälften avlagts vid läroanstalten, vilket t.ex. kan bero på att företaget/arbetsplatsen har haft en investeringsplan, men vid tidpunkten för yrkesprovet har det inte funnits t.ex. en CNC-bearbetningsenhet till förfogande. Den stora andelen av yrkesexamina inom båtbyggnadsbranschen som genomförts i kombinationen läroanstalt och arbetsplats beror på att två utbildningsanordnare samarbetade 2022 och även 2023.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Minderåriga och personer som behöver särskilt stöd kan behöva en lugn miljö för yrkesprov där det vid behov finns stödd verksamhet. Förhoppningen i arbetslivet är att de studerande som deltar i arbetsperioden redan kan arbeta säkert med de vanligaste maskinerna. Arbetstakten i arbetslivet ger inte heller utrymme för långsamt arbete, och utgångspunkten är att studerandena har arbetslivsfärdigheter såsom att förstå arbetstiderna och arbetsordningen. Å andra sidan kan arbetsplatsen ibland endast erbjuda en mycket ensidig miljö för yrkesprov. Till exempel en datorstyrd CNC-fräs är en stor investering för små företag. I läroanstaltsmiljön kan man skapa inlärningsmiljöer som liknar företagsmiljöer där de studerande också kan agera som företagare. Utbildningsanordnarna har egna yrkesprovsmiljöer, såsom möbelinstallationer vid ett husbygge. En representant för arbetslivet bör dock komma till läroanstalten för att följa med yrkesprov, och i varje fall ska bedömningen ske på tvåpartsbasis. Att få en arbetsplatsrepresentant på plats till yrkesproven försvåras av att det är dyrt att betala kostnadsersättningar och det är utmanande att frigöra arbetstidsresurser.

Enligt kommissionens observationer har de studerande inte nödvändigtvis förutsättningar att förflytta sig direkt till arbetsplatserna eftersom de saknar grundläggande färdigheter. De har t.ex. inte fått olika praktiska färdigheter hemifrån. I examina inom kommissionens verksamhetsområde betonas arbetarskyddsfrågor som särskilt ska beaktas när man använder dagens smarta apparater och mobiltelefoner för att fokuset på arbetet ska bevaras i kritiska arbetsuppgifter. Å andra sidan kan smarta apparaters programvaror hjälpa med att upprätthålla arbetssäkerheten i olika uppgifter på arbetsplatsen. De studerande kan ha svaga arbetslivsfärdigheter, t.ex. att följa arbetstider, anmäla frånvaro och följa arbetsanvisningar. Dessutom kan det finnas brister i initiativförmågan och intresset för det egna arbetsområdet.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har fått en rättelseyrkan om bedömning av kunnande för behandling. Utifrån detta kan inga generaliseringar göras.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Under besöken har man observerat att det läroanstaltsspecifika genomförandet av planerna för bedömning av kunnande är bra. Det finns fortfarande utrymme för utveckling i de examensspecifika genomförandena.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Varje utbildningsanordnare har en egen verksamhetsmodell för att genomföra PUK. Det är skäl för utbildningsanordnaren att utarbeta egna instruktioner för hur eventuella PUK-ändringar ska antecknas i dokumentet.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Det har kommit önskemål från arbetslivet om att öka utbildningen i användningen av datorstyrda bearbetningsmaskiner vid läroanstalterna.

Den höga kostnaden för CNC-maskiner har tidigare varit ett hinder, men nu finns det också mindre och billigare CNC-bearbetningsenheter som gör det möjligt att öka denna utbildning.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Under besöket observerades att man i viss mån integrerar gemensamma examensdelar i de yrkesinriktade examensdelarna. På så sätt säkerställer man att de studerande uppnår tillräcklig kompetens för eventuella fortsatta studier, t.ex. YH-matematik.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

I snickarföretag som erbjuder måttbeställda produkter eller byggnadssnickarföretag utförs uppdrag där det kan behövas kompetens från två examina, både examen inom träindustrin och examen inom konstindustrin. Därför skulle man behöva kunna avlägga mer än bara en examensdel från den andra examen som valbara examensdelar.

I dagsläge behövs examensdelar från bägge examina i snickarens måttbeställda uppdrag, snickeriuppgifter inom byggnadsbranschen och i små verkstäder, som utgör majoriteten av företagen som sysselsätter personer inom denna bransch. Således motsvarar examensstrukturen inte dagens behov. I flera företag, särskilt sådana som tillverkar måttbeställda produkter och träföretag inom byggbranschen, har man också lyft fram behovet av att fokusera på att förbättra arbetslivsfärdigheterna, och detta bör beaktas bättre i examensgrunderna.

För träskiveindustrins behov utexamineras mycket få yrkeskunniga personer, och oftast har arbetskraften fått sin grundutbildning inom någon annan sektor. Ett mycket allmänt verksamhetssätt inom branschen är att utbildningen för träskiveindustrin i praktiken sker i läroavtalsutbildningar som genomförs i samarbete med läroanstalterna och där den anställda avlägger yrkesexamen inom skivbranschen. Tyngdpunkten ligger då väldigt mycket på inläring i arbetet, eftersom teoridagarna är mycket begränsade. Praxisen har dock konstaterats fungera, även om den förutsätter ett starkt engagemang från företag vars egna experter också delvis sörjer för teoriutbildningen.

I arbetslivet har man också lyft fram att det idag, då läroanstalterna i allt högre grad också ska sörja för inkludering, inte längre räcker till att koncentrera sig på arbetslivets behov av experter. I vissa företag har situationen förvärrats så att den personal som behövs anställs från utlandet. Förväntningen är att de studerande har arbetslivsfärdigheter och förstår arbetssäkerhetens betydelse för verksamhetssätten samt tillägnar sig rollen som medlem i arbetsgemenskapen. Viljan att lära sig nytt och beredskap att dela med sig av sin kompetens till andra förväntas i arbetslivet.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

Antalet läroanstalter som erbjuder grundexamen inom träindustrin har minskat betydligt, och flera läroanstalter erbjuder nu undervisning i samma lokaler och ofta i samma grupper för både examina inom träindustrin och examina inom konstindustrin i träbranschen. Observationen är att denna tudelning i grunderna orsakar oklarhet för studerande. Även arbetslivets perspektiv (se föregående) är detsamma. Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen fungerar väl i utbildningens nuvarande form.

Kommissionen föreslår att den första obligatoriska examensdelen för grundexamen inom träindustrin ska avläggas helt och hållet vid läroanstalten för att uppnå de färdigheter som behövs och så att yrkesproven bedöms på tvåpartsbasis.

I fråga om byggande av träbåtar föreslås reformer för specialyrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen. I den gamla modellen var ordet "krävande" det enda som skiljde specialyrkesexamen från yrkesexamen i fråga om kraven på yrkesskicklighet. Det vore en fördel om specialyrkesexamen innehöll kompetens i projekthantering.

Båtvarvsarbeten föreslås som kompetensområde för yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen. Den nuvarande modellen omfattar tre kompetensområden: Tillverkning av skrov och däck för träbåtar, Tillverkning av skrov och däck för båtar av armerad plast samt Reparation av maskiner och utrustning i båtar. Det sistnämnda tjänar inte examinanderna i nuläget eftersom alla båtvarv inte reparerar och underhåller båtar. Examen har senast förnyats 2015, och kommissionen föreslår därför att arbetet med att förnya examen inleds.

Examensstrukturens funktion

Enligt kommissionens observationer fungerar examensstrukturen väl för de examina som hör till dess verksamhetsområde, dvs. den nuvarande grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen inom träindustrin. Grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen fungerar som examina i examensstrukturen. Med hänvisning till föregående stycke föreslås en ändring i kompetensområdena för yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen.